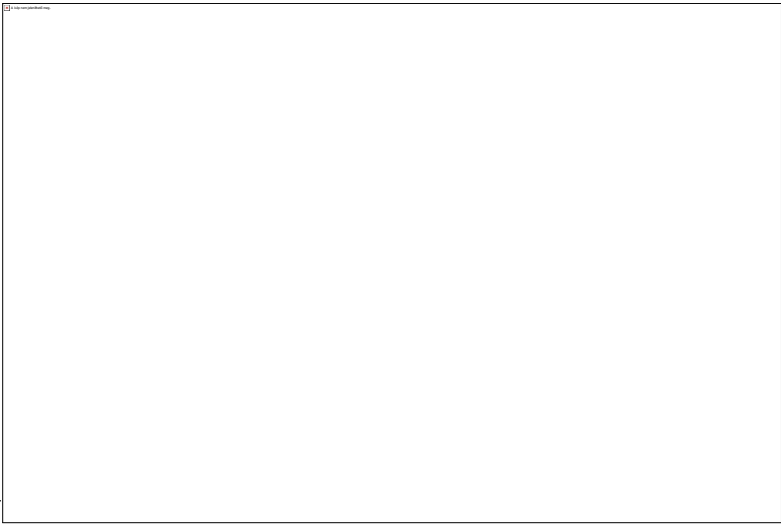

class: inverse, center, middle

.training360-logo[] # Tervezési
minták

---

class: inverse, center, middle

.training360-logo[] Lecke ##
Tematika

Tematika

- Tervezési minták háttere
- Tervezési minták jellemzői
- Létrehozási minták
- Viselkedési minták

- Szerkezeti minták
-

Források

- Erich Gamma, Richard Helm, Ralph Johnson és John Vlissides: Design Patterns: Elements of Reusable Object-Oriented Software (Addison-Wesley Professional; 1 edition (November 10, 1994))
  - Eric Freeman, Bert Bates, Kathy Sierra, Elisabeth Robson: Head First Design Patterns: A Brain-Friendly Guide O'Reilly Media; 1st edition (October 2004)
  - <https://stackoverflow.com/questions/1673841/examples-of-gof-design-patterns-in-javas-core-libraries>
-

class: inverse, center, middle

.training360-logo[] Lecke ##
Tervezési minták háttere

OO háttér

- Négy oo alapelv: *A-PIE* (Abstraction, Polymorphism, Inheritance, Encapsulation)
  - Objektumorientált alapelvek, high cohesion, low coupling
  - Single responsibility, legkisebb felelősségi kör
  - Együtt változó részek egységbe zárása, külön változó részek elválasztása
  - Programozunk interfészekkel
  - Delegálás
-

Kompozíció használata az öröklődés helyett

- Az öröklődés statikus, futás időben nem cserélhető

- Öröklődés egyszerű
  - Kompozíció, és főleg interfészek használatával cserélhető
  - Viselkedés rejtett a kompozíciónál, az őosztály viszont látható a leszármazottnak
  - is-a kapcsolat helyett has-a kapcsolat
  - Tesztelhető, test double-ök alkalmazásával
  - Könnyebb kód újrafelhasználás
  - Delegáció plusz kóddal jár
-

Kompozíció használata az öröklődés helyett - Döntés alapja

- is-a kapcsolat?
  - Tényleg bővítésről van szó?
  - Ha csak a polimorfizmus miatt kell, interfészeket kell használni
-

Tervezési tanácsok

- Minimális interfész
  - Interfész iteratív fejlesztése
  - Implementáció elrejtése
  - Design by Contract
  - Újrafelhasználhatóság vs. YAGNI
  - Kiterjeszthetőség
  - KISS
  - DRY
  - Tesztelés az interfészen keresztül
  - Demeter törvénye ("csak a közvetlen barátaiddal beszéljess")
-

S.O.L.I.D. elvek

- Szülőatyja Robert C. Martin, aka. Uncle Bob
  - Single Responsibility Principle (SRP): felelősségi kör
  - Open/Closed Principle (OCP): nyílt a kiterjesztésre, de zárt a módosításra
  - Liskov substitution principle (LSP): Leszármazott átveheti a szülő szerepét, anélkül, hogy a működés megváltozna
  - Interface segregation principle (ISP): több interfész
  - Dependency inversion principle (DIP): függőség interfészre, csak deklarálja a függőségeket
-

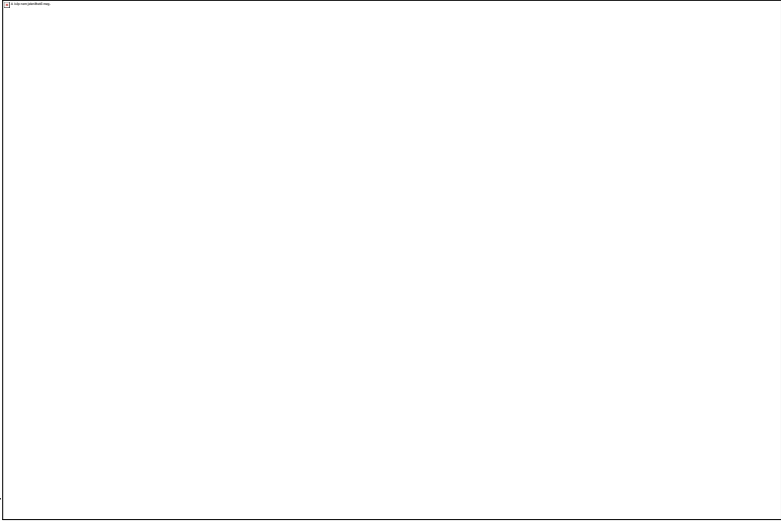
Inversion of control, AOP

- Keretrendszer hívja a kódot

- Hollywood Principle: "Ne hívj, majd mi hívunk."
- Aspect Oriented Programming (AOP)

---

class: inverse, center, middle

.training360-logo[] Lecke ##
Tervezési minták jellemzői

Tervezési minták

- Jól átgondolt, sokszor használt megoldási minták gyakran felmerülő problémákra
- Eredet: városrendezés (Christopher Alexander et. al: A Pattern Language: Towns, Buildings, Construction)
- Rengeteg helyen használják, oo, programozási nyelvek, modularizáció, párhuzamosság, keretrendszerek, architektúrák (integráció)

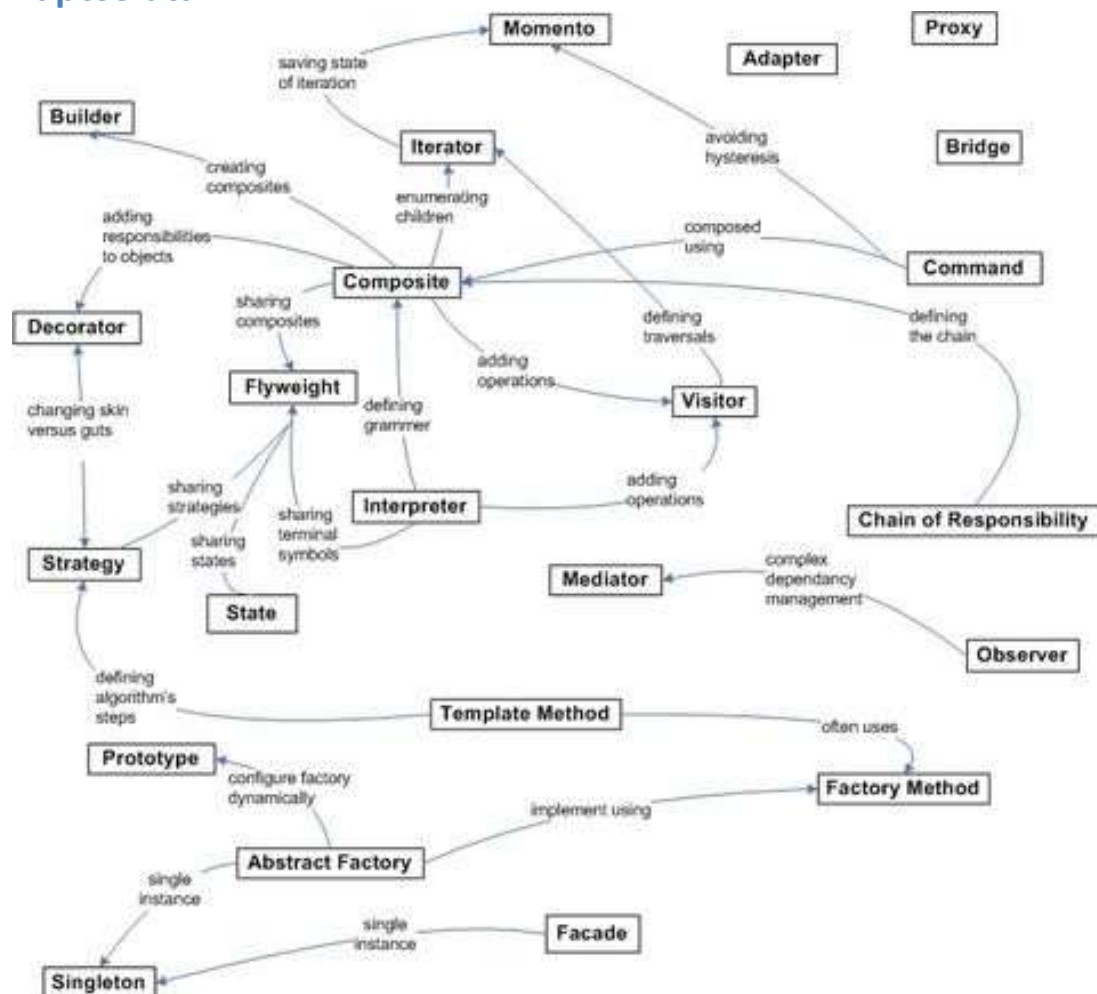
GoF tervezési minták

- Gang Of Four (*GoF*): Design Patterns: Elements of Reusable Object-Oriented Software
  - Erich Gamma, Richard Helm, Ralph Johnson, John Vlissides
  - Objektumorientált környezet
  - 23 tervezési minta
  - Szerkezet és működés
  - Közös nyelv
  - Iránymutatások, nem implementáció
  - Személyre kell szabni
  - Gyakori UI példa
-

Jellemzőik

- Az OO elvek ismerete még kevés
- Jó OO terv: újrafelhasználható, kiterjeszthető, karbantartható
- Nem kód, nem kész megoldás
- Nem lettek feltalálva, csak felfedezve
- Kipróbált iránymutatások
- Változási igényre adott válasz

Kapcsolataik

Design pattern relationships

Tervezési minták kapcsolatai

Csoportosításuk

- Létrehozási minták
  - Szerkezeti minták
  - Viselkedési minták
-

Felépítésük

- Cél
  - Egyéb nevek
  - Feladat
  - Alkalmazhatóság
  - Szerkezet (gyakori szóhasználat: kliens - tervezési minta használója)
  - Résztvevők
  - Együttműködés
  - Következmények (előnyök és hátrányok)
  - Megvalósítás
  - Példakód
-

Létrehozási minták

- Klasszikus konstruktor kiváltása speciális igények miatt
  - Létrehozás felügyelt módon
  - Döntés
  - Mely osztály példányát kell létrehozni
  - Elrejtés
  - Létrehozás vagy objektumstruktúra bonyolultságának elrejtése
-

Létrehozási minták

- Abstract factory (Elvont gyár)
  - Builder (Építő)
  - Factory method (Gyártófüggvény)
  - Prototype (Prototípus)
  - Singleton (Egyke)
-

Szerkezeti minták

- Bonyolultabb objektum szerkezetek speciális igények miatt
- Gyakori objektum kapcsolatok
- Csoportosításuk:
- Osztályokra vonatkozó tervezési minták

- Példányokra vonatkozó tervezési minták
-

Szerkezeti minták

- Adapter (Illesztő)
  - Bridge (Híd)
  - Composite (Összetétel)
  - Decorator (Díszítő)
  - Facade (Homlokzat)
  - Flyweight (Pehelysúlyú)
  - Proxy (Helyettes)
-

Viselkedési minták

- Egy működés szétoztása több objektumra
  - Objektumok közötti kommunikáció
-

Viselkedési minták 1.

- Chain of responsibility (Felelősséglánc)
  - Command (Parancs)
  - Interpreter (Értelmező)
  - Iterator (Bejáró)
  - Mediator (Közvetítő)
  - Memento (Emlékeztető)
-

Viselkedési minták 2.

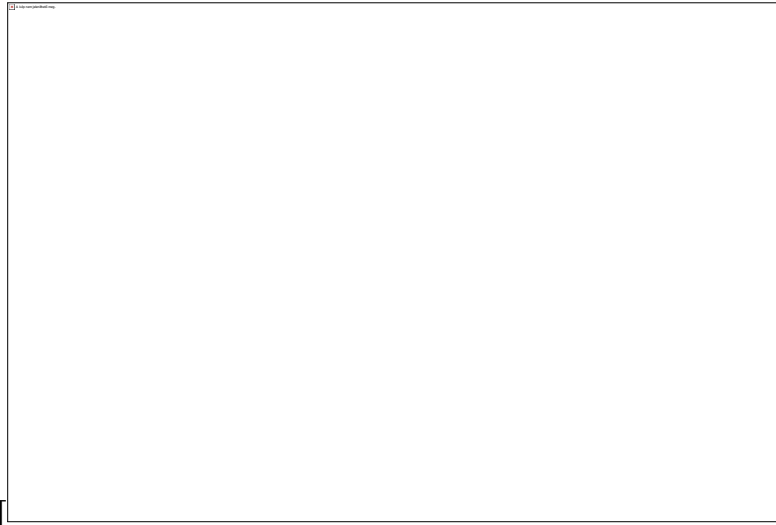
- Observer (Megfigyelő)
  - State (Állapot)
  - Strategy (Stratégia)
  - Template method (Sablonfüggvény)
  - Visitor (Látogató)
-

Minták és az oo kapcsolata

- Bizonyos minták erősebben támaszkodnak bizonyos oo alapelvekre
  - Strategy: Kompozíció használata az öröklődés helyett
  - Observer: Inversion of control
-

class: inverse, center, middle

.training360-logo[
Létrehozási minták

] Lecke ##

Simple Factory

- Nem GoF tervezési minta
- Azonos típusú, de eltérő osztályú objektumok (*termék*) példányosítása valamely feltétel alapján
- Példányosítás a simple factory felelőssége, független a használatól
- A használó nem tudja, hogyan kell a példányosítást elvégezni, és mely dinamikus típusú példányt kap vissza
- Új osztály bevezetésekor bővíteni kell, használat nem érinti
- Tévhittel ellentétben nincs Factory tervezési minta

Simple Factory tulajdonságok

- Új termék bevezetésekor változik az implementáció
- Kliens oldalon paraméter bevezetése

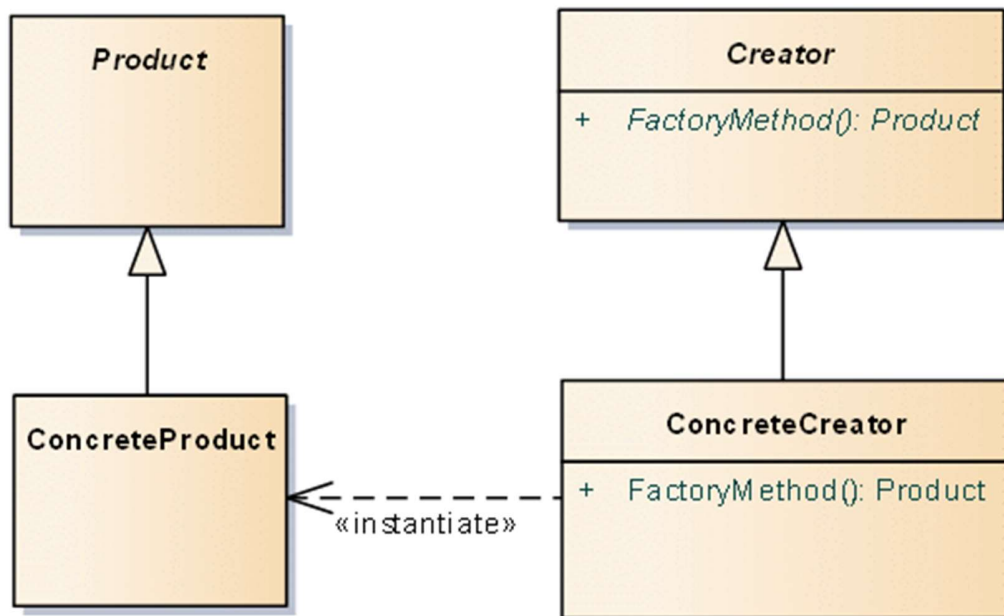
Factory Method

- "Define an interface for creating an object, but let subclasses decide which class to instantiate."
- Interfész különböző implementációjának példányosítására
- Létrehozandó objektum interfésze ismert
- Factory Method esetén a létrehozónak is az interfésze definiált
- Különböző implementációi különböző implementációt példányosítanak
- JDK példa: `iterator()`, `ResourceBundle#getBundle()`, `NumberFormat#getInstance()`, `Charset#.forName()`, `JAXBContext#createMarshaller()`

Factory Method (UML)

Factory Method

Factory Method tulajdonságok

- Kliens nem tudja, milyen osztályt kell példányosítani
  - Új implementáció könnyen bevezethető, eddigiek módosítása nélkül
-

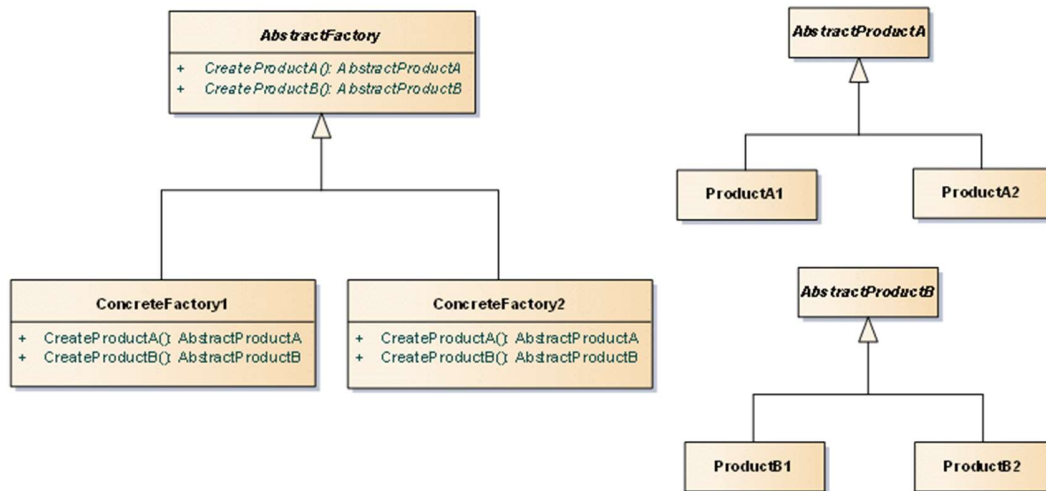
Abstract Factory

- "Provide an interface for creating families of related or dependent objects without specifying their concrete classes."
  - Interfész család különböző implementációjának példányosítására
  - Mint a Factory Method, csak (tematikus) objektum családot hoz létre
  - Factory Methodból nőhet ki
  - GoF példa: GUI toolkit
  - JDK példa: `DocumentBuilderFactory#newInstance()`, `TransformerFactory#newInstance()`, `XPathFactory#newInstance()`
  - Java példa: `DataSource`
-

Abstract Factory tulajdonságok

- Új implementáció család könnyen bevezethető, eddigiek módosítása nélkül
  - Családok általában diszjunkt halmazok
  - Gyakran együtt a Bridge tervezési mintával
-

Abstract Factory (UML)

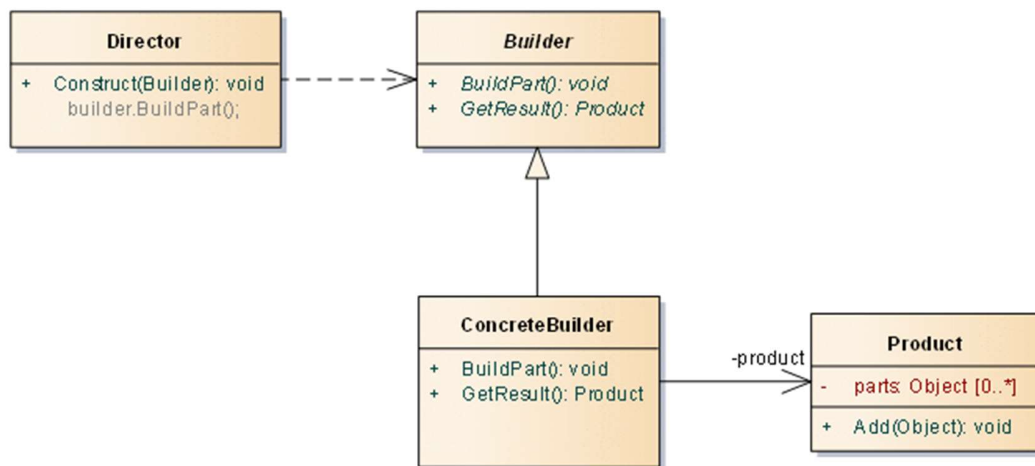
Abstract Factory

Builder

- "Separate the construction of a complex object from its representation so that the same construction process can create different representations."
  - A létrehozási logika külön az objektumtól
  - Létrehozás lépésenként, nem áll rendelkezésre egyben a szükséges információ
  - Különböző objektum állapot csoportok
  - Többféleképpen is felépíthető
  - Method chaining, fluent interface (olvashatóság)
  - JDK példa: `java.lang.StringBuilder#append()`, `ProcessBuilder`
  - Java példa: `entityManager.createQuery()`
-

Builder (UML)

Builder

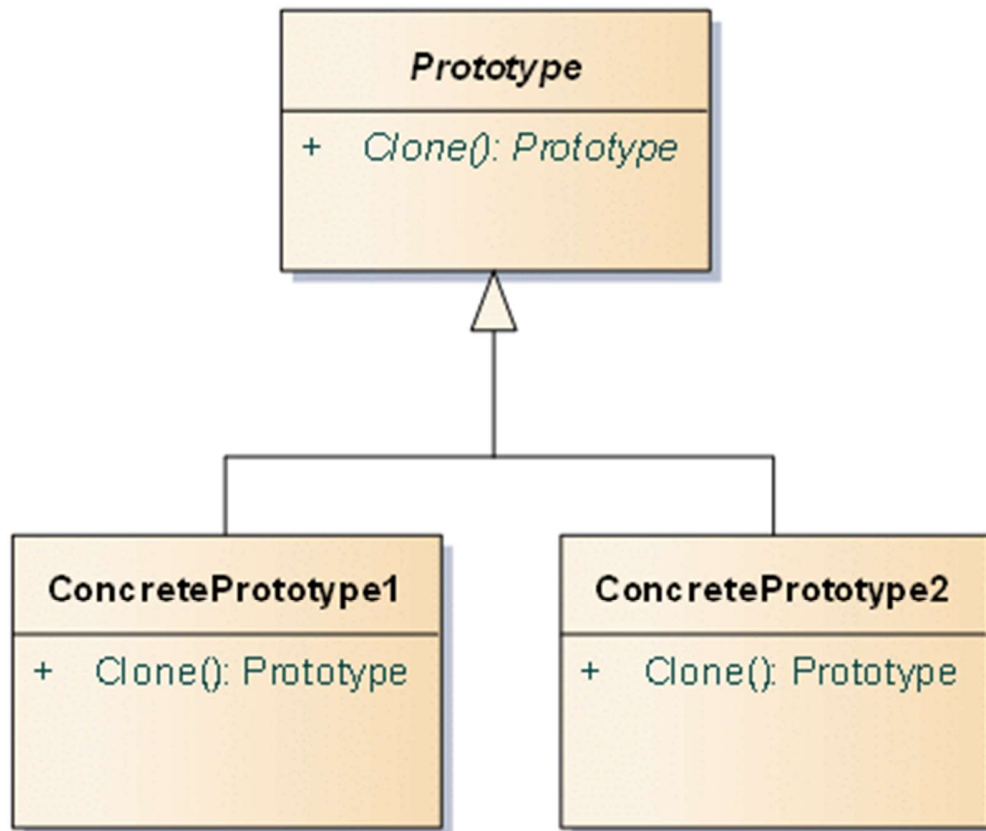
Builder tulajdonságok

- Definiálhatunk egy alapértelmezett állapotot
- Ha nincs meg minden információ, kivételt dobhatunk
- Teleszkóp konstruktorok helyett
- Nem lehet "félkész" objektum

Prototype

- "Specify the kinds of objects to create using a prototypical instance, and create new objects by copying this prototype"
- Az objektum létrehozás prototípus példány alapján
- Példány másolat, klón
- Clone: deep, shallow
- Copy konstruktor
- JDK példa: `java.lang.Object#clone()` (ld. `java.lang.Cloneable` interfész)
- Java példa: Spring Framework prototype scope
- Java eszközök: Apache Commons `SerializationUtils`, `BeanUtils`

Prototype (UML)

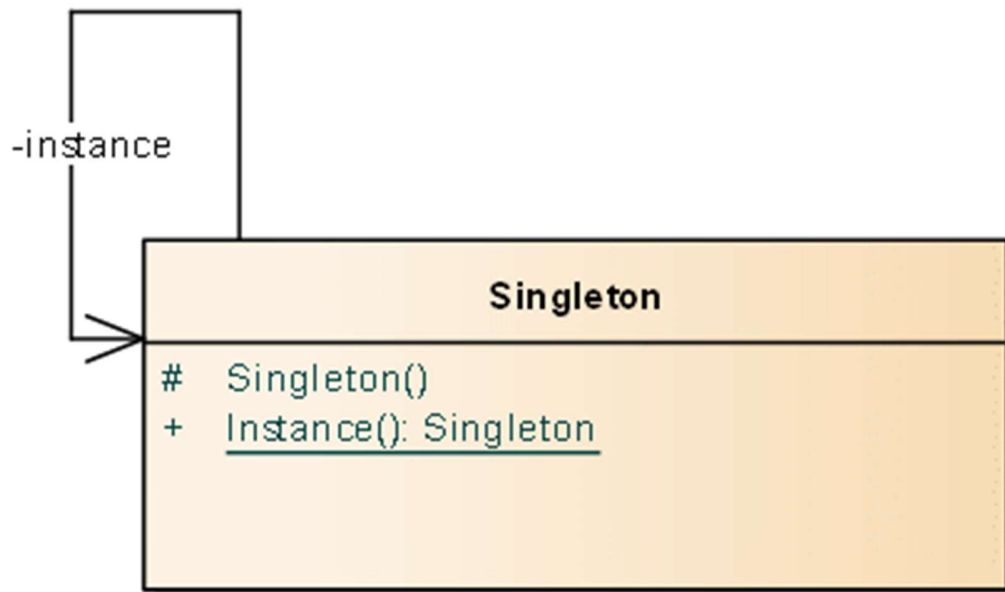
Prototype

Singleton

- "Ensure a class only has one instance, and provide a global point of access to it."
  - Leginkább megosztó tervezési minta
  - Egy példány, és ahhoz közös hozzáférés
  - Klasszikus: privát konstruktor, statikus attribútum
  - Lazy initialization
  - Párhuzamosság
  - Cluster
  - GoF példa: egy nyomtatóhoz csak egy nyomtatási sor
  - JDK példa: `java.lang.Runtime#getRuntime()`
-

Singleton (UML)

Singleton

Singleton tulajdonságok

- Effective Java szerint: enum
  - Nincs probléma a párhuzamossággal
  - Nem lehet reflectionnel megkerülni
  - Globális állapot
  - Nehezen tesztelhető
  - Single Responsibility Principle megtörése, ugyanis felelős azért is, hogy belőle egy példány lehessen
  - Lásd Spring singleton scope, EJB (Singleton Session Bean)
-

class: inverse, center, middle

.training360-logo[
Szerkezeti minták

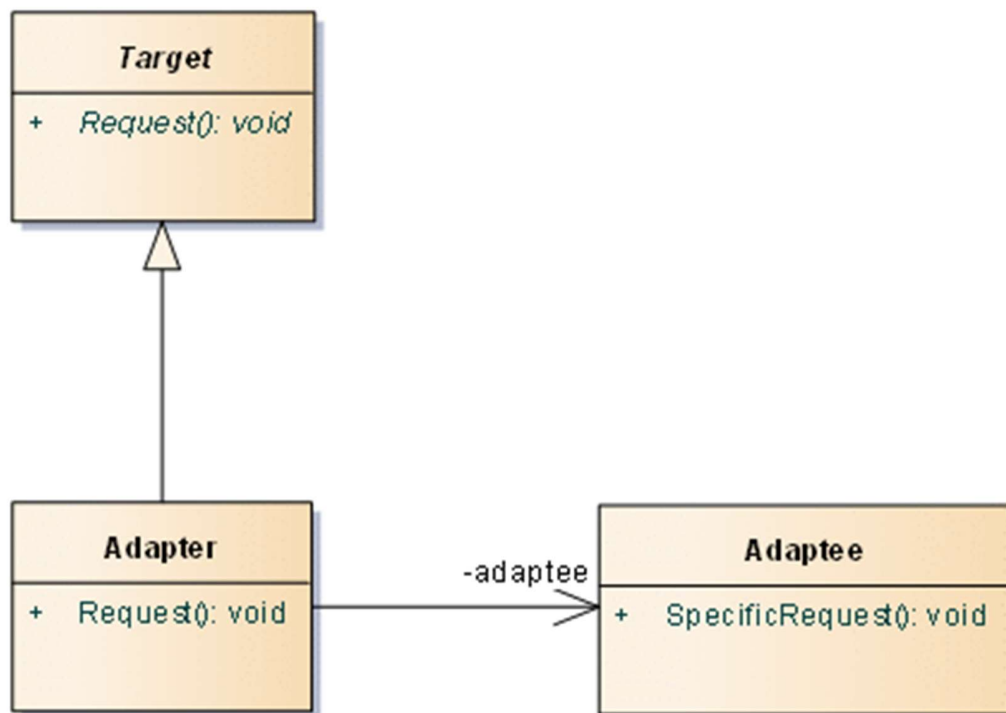
] Lecke ##

Adapter

- "Convert the interface of a class into another interface clients expect. The Adapter pattern lets classes work together that couldn't otherwise because of incompatible interfaces."
  - Meglévő objektum nem implementálja az elvárt interfészt, de használni akarjuk
  - Inkompatibilitás feloldása
  - Esetleg nem tudjuk módosítani (eltörünk valamit, külső könyvtár)
  - Gyakori félreértés: interfészt implementáló osztály, üres metódus implementációkkal, Java 8 óta default metódusok
  - JDK példa: `InputStreamReader(InputStream)`, `OutputStreamWriter(OutputStream)`
-

Adapter (UML)

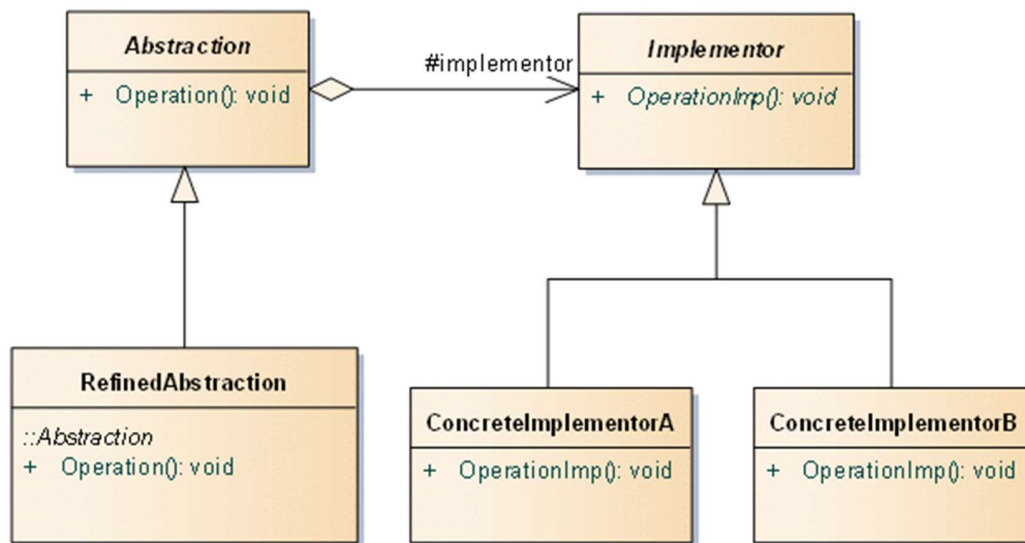
Adapter

Bridge

- "Decouple an abstraction from its implementation so that the two can vary independently."
  - Különböző osztály családok, de hasonló elven működnek
  - Kliensnek nem kell róla tudnia, mely családot használja
  - Absztrakt osztály család, diszjunkt implementáció családok
  - Abstract Factory tervezési mintával együtt
  - GoF példa: ablakozó keretrendszerek használata
  - Java példa: API, különböző implementációkkal (JCP, JSR), XML kezelés, JDBC driver, JPA
-

Bridge (UML)

Bridge

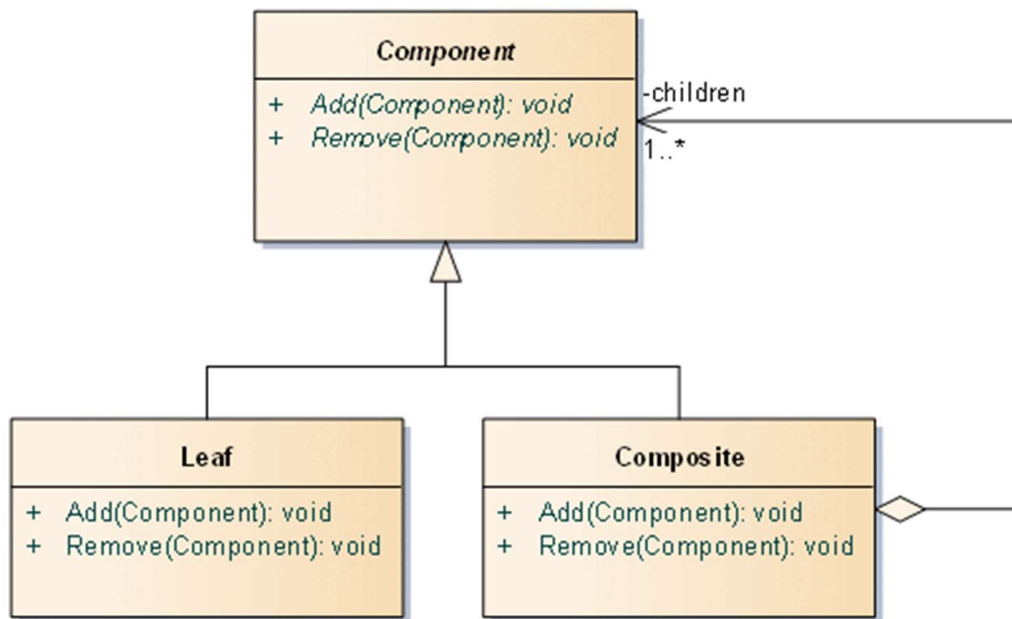

Composite

- "Compose objects into tree structures to represent part-whole hierarchies. Composite lets clients treat individual objects and compositions of objects uniformly."
  - Bizonyos elemek más elemeket tartalmazhatnak, bizonyos elemek nem – kliensnek ezeket ne kelljen megkülönböztetnie
  - Egész-rész hierarchia megvalósítása, azonos interfész használható a csomópontokon
  - JDK példa: Swing komponensek
-

Composite (UML)

Composite

Composite tulajdonságok

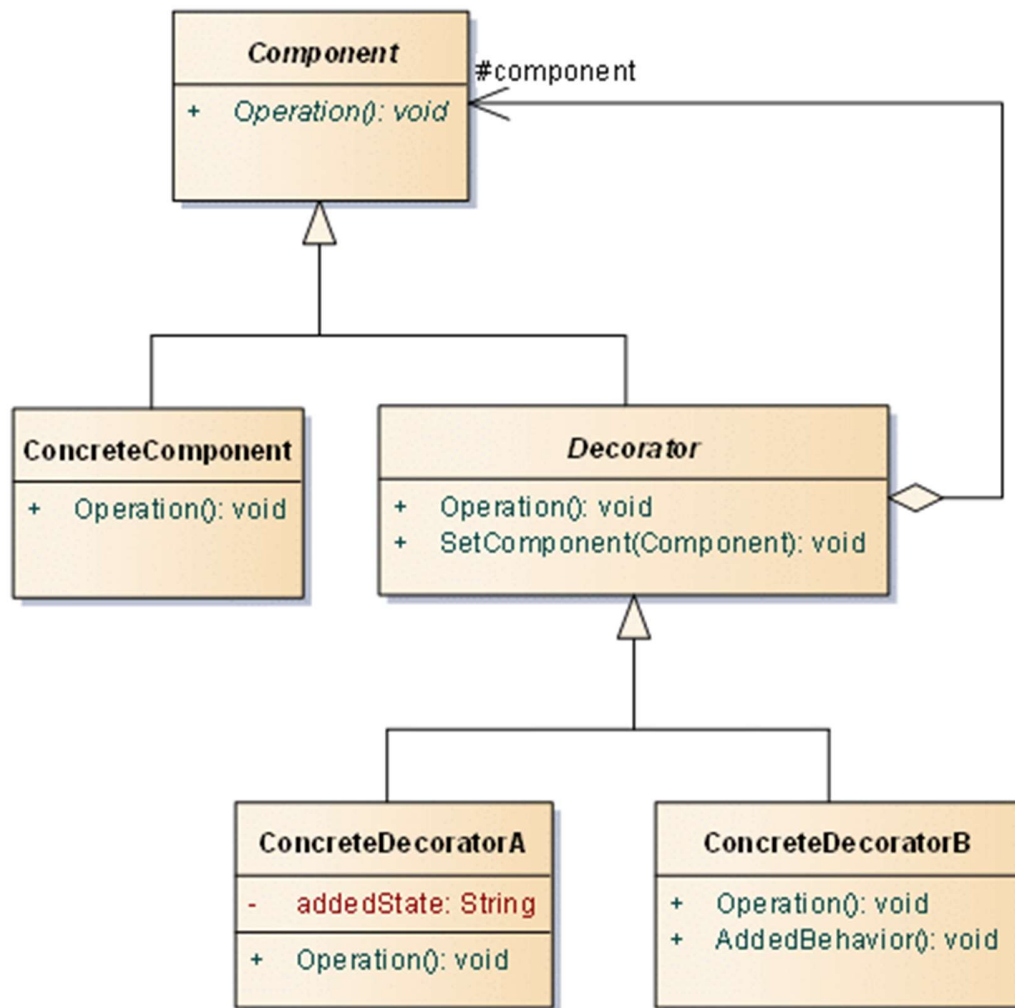
- Tipikusan fa hierarchia
  - Bejárás
  - Problémák: ciklikusság, végtelen ciklus, rekurzió
  - Egyszerűbb kliens, nincs különbségtétel a közbülső csomópontok és levélelemek között
  - Új komponens bevezetése egyszerűbb
  - Néha túl általános lehet
-

Decorator

- "Attach additional responsibilities to an object dynamically. Decorators provide a flexible alternative to subclassing for extending functionality."
- További felelősségek dinamikus (futásidejű) csatolása az objektumhoz
- Egymásba ágyazhatóság (láncolhatóság)
- Kliensek, ha tudják, hogy dekorátor van rajta, igénybe vehetik a szolgáltatásaikat
- Lásd még Wrapper, Function Wrapper
- JDK példa: `java.io.InputStream`, `OutputStream`, `Reader` és `Writer`, `java.util.Collections` burkolók

Decorator (UML)

Decorator

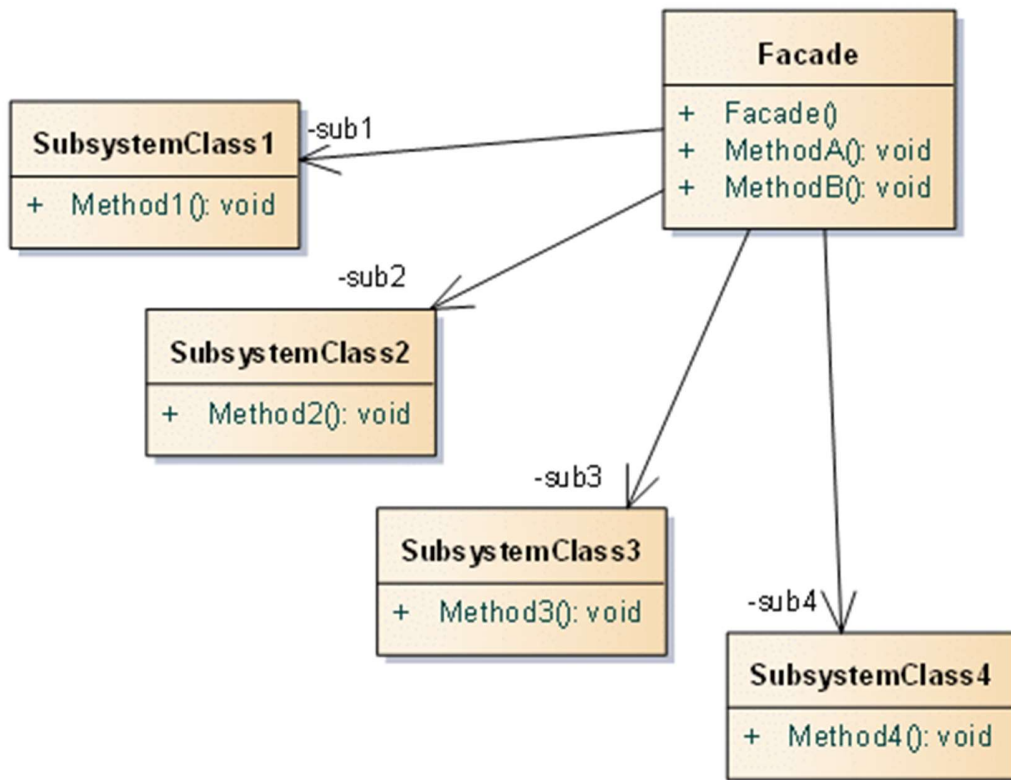

Facade

- "Provide a unified interface to a set of interfaces in a subsystem. Facade defines a higher-level interface that makes the subsystem easier to use."
- Könnyebb hozzáférés az alrendszerekhez, kliens dolgának megkönnyítése
- Komplex rendszer megfelelő inicializálásokat, hívás sorrendet, paramétereket igényelhet - ezek elrejtése
- Egységesebb magasabb szintű interfész

- JDK példa: JOptionPane
  - Java példa: Java EE tervezési minta, Spring JdbcTemplate
-

Facade (UML)

Facade

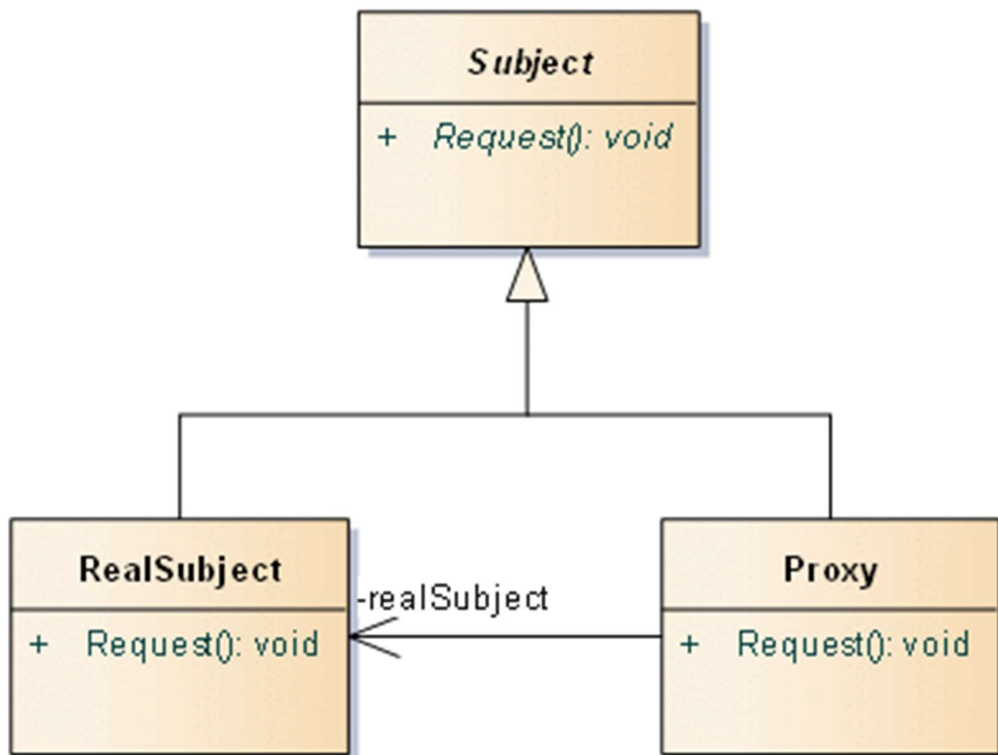
Flyweight

- "Use sharing to support large numbers of fine-grained objects efficiently."
  - Nagy mennyiségű objektum helyett néhány
  - Több kliens ugyanazt oszthatja meg
  - Tipikusan Factory Method vagy Abstract Factory használatával
  - Immutable
  - GoF példa: betűk egy szövegszerkesztőben
  - JDK: String; Integer, stb. `valueOf()` metódusok
-

Proxy

- "Provide a surrogate or placeholder for another object to control access to it."
  - Egy objektumhoz hozzáférést szabályoz helyettesítéssel, cserével
  - Remote, költséges objektumok (cache, lazy), védelmi (hozzáférés szabályozás), okos (naplózás, kölcsönös kizárás)
  - JDK példa: RMI, Java Dynamic Proxies
  - Java példa:
  - Injektált EntityManager, Transaction
  - EJB, Spring managed bean, lazy, async, transaction, security, webszolgáltatások
    - Megvalósítása AOP-val
-

Proxy (UML)

Proxy

Proxy tulajdonságok

- Furcsa stacktrace
- Nem várt működés

- Nehezebben debuggolható

---

class: inverse, center, middle

.training360-logo[] Lecke ##
Viselkedési minták

Chain of responsibility

- "Avoid coupling the sender of a request to its receiver by giving more than one object a chance to handle the request. Chain the receiving objects and pass the request along the chain until an object handles it."
  - A kérést küldő és fogadó ne legyen egymáshoz kötve, dinamikusan változtatható legyen
  - Kérelem addig halad végig a felelősségi láncon, míg valaki le nem tudja kezelni
  - Kérelem megfogalmazásakor nem ismerjük a konkrét fogadót
  - GoF példa: context sensitive help
  - JDK példa: exception handling
  - Java EE példa: servlet filter, interceptor, AOP
-

Chain of responsibility (UML)

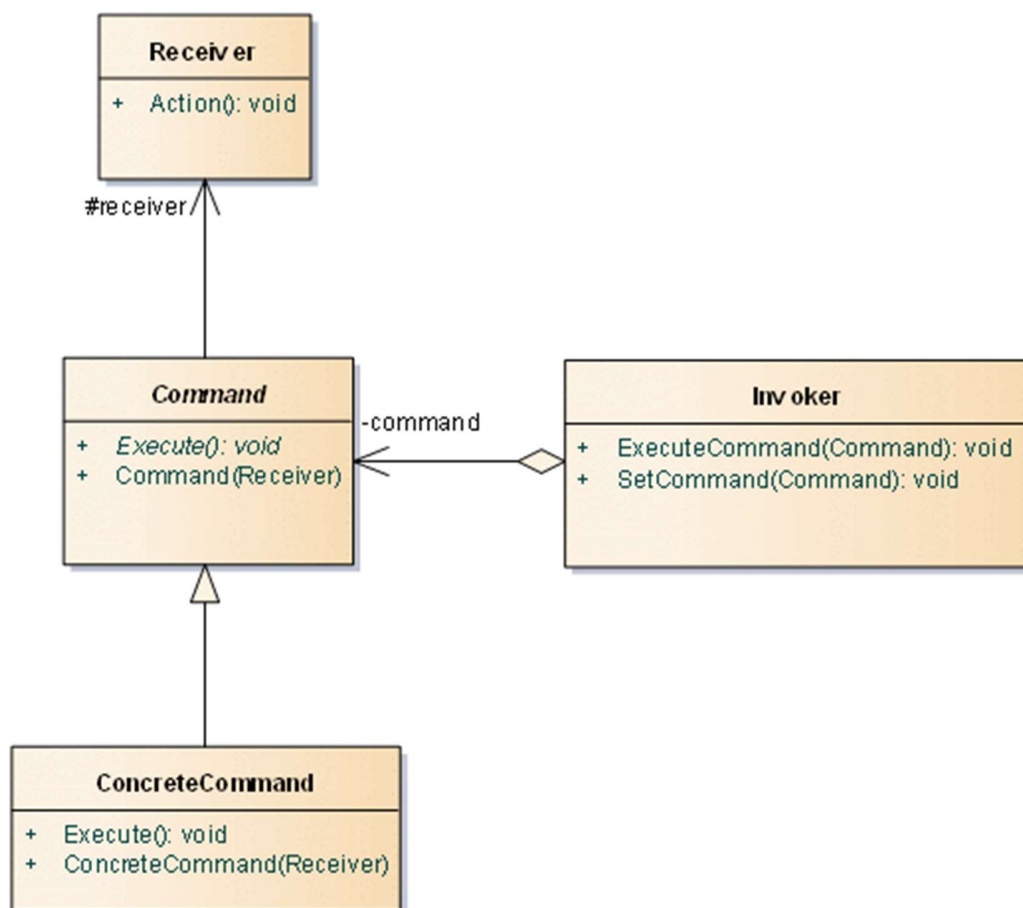
Chain of responsibility tulajdonságok

- Lánc akár futásidőben változtatható
  - Kérelem végighaladása megszakítható
  - Gyakran a Composite tervezési mintával együtt használják
-

Command

- "Encapsulate a request as an object, thereby letting you parameterize clients with different requests, queue or log requests, and support undoable operations."
  - Kérelem kiszervezése egy külön objektumba
  - Végrehajtó és kérelem szétválasztása
  - Kliens és végrehajtó szétválasztása
  - GoF példa: menü, timer
  - JDK példa: Runnable
  - Architektúrális példa: CQRS
-

Command (UML)

Command

Command tulajdonságok

- History, naplózás
  - Undo (visszajátszó művelet), redo implementálása
  - Távoli híváshoz (szerializáció)
  - Sorba rendezhető, várokoztatható, prioritizálható
  - Null object: üres command
-

Null object (nem GoF)

- Object references may be “null”, and checking them throughout the code can be quite inconvenient.
  - Megfelelő típusú
  - De nem csinál semmit, üres metódusok
  - JDK példa: pl. adapterek (nem tervezési minták), KeyAdapter
  - Helyette: Optional
-

Command tulajdonságok

- A kliens nem feltétlenül ismeri a command interfészét
  - Elágazások kiváltására
  - Könnyen bővíthető új kérelemmel
  - Aszinkron, végrehajtó dönt a végrehajtás idejéről
  - Párhuzamosság
  - Parancsokból összetett parancsokat lehet összeállítani
  - Történelem visszajátszható
-

Interpreter

- "Given a language, define a representation for its grammar along with an interpreter that uses the representation to interpret sentences in the language."
  - Értelmezhető nyelv
  - Kifejezés szintaksziszfában
  - Futtatható objektumok létrehozása a szabályok alapján – parser
  - JDK példa: `java.util.Pattern`, `java.text.Format`
  - Java EE példa: `javax.el.ELResolver`
  - Spring példa: Spring Expression Language
-

Interpreter (UML)

Iterator

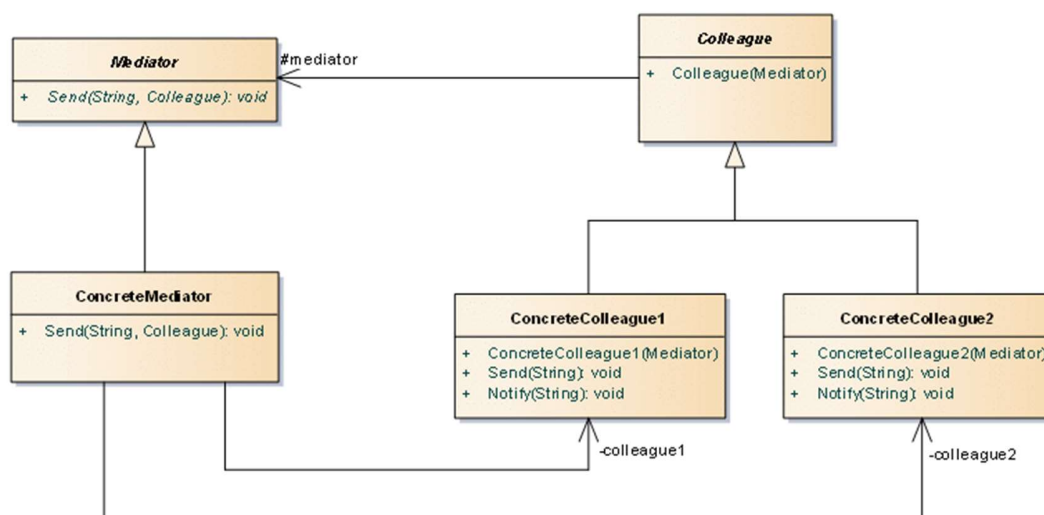
- "Provide a way to access the elements of an aggregate object sequentially without exposing its underlying representation."
- Elemek elérésére szekvenciálisan
- Collection bejáró módszer a collection típusának ismerete nélkül
- Egyszerre több bejáró egy collectionon
- Bejárás közbeni módosítás
- JDK példa: `java.util.Iterator`

Iterator (UML)

Mediator

- "Define an object that encapsulates how a set of objects interact. Mediator promotes loose coupling by keeping objects from referring to each other explicitly, and it lets you vary their interaction independently."
- Az objektumok egy csoportját vezérli úgy, hogy azok nem tudnak egymásról
- Objektumok között laza kapcsolat, objektumok magukban is használhatóak maradnak
- Függőségek számának csökkentése
- Központosított vezérlés
- HUB
- JDK példa: `Executor`

Mediator (UML)

Mediator

Memento

- "Without violating encapsulation, capture and externalize an object's internal state so that the object can be restored to this state later."
  - Objektum előző állapotának megőrzése
  - Undo, redo
-

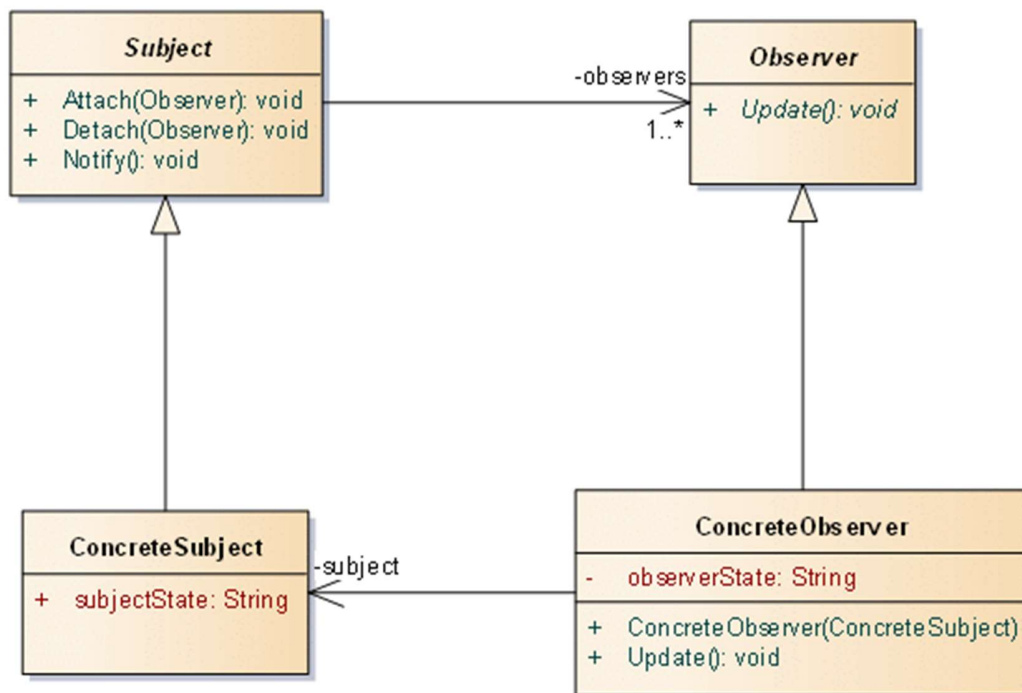
Memento (UML)

Observer

- "Define a one-to-many dependency between objects so that when one object changes state, all its dependents are notified and updated automatically."
  - Egy objektum állapotváltozásáról több objektum kap értesítést
  - Eseménykezelés
  - Laza kapcsolat a megfigyelt objektum és megfigyelők között
  - Architektúrális példa: MVC
  - JDK példa: `java.util.Observer`, `java.util.Observable`
  - Java EE példa: context, servlet listener
  - Spring példa: `ApplicationEvent`
-

Observer (UML)

Observer

Observer tulajdonságok

- Állapotváltozás megfigyelése polling nélkül
  - Gyakori veszélyforrás: megfigyelők el nem távolítása
-

State

- "Allow an object to alter its behavior when its internal state changes. The object will appear to change its class."
  - Állapot típussal jelenik meg, és nem attribútum értékekkel (klasszikus állapot fogalom)
  - Állapotok külön osztályban (enumban)
  - Nem az objektum állapota, hanem az osztálya "változik" (pontosabban a referencia)
  - Példa: állapottér reprezentáció, állapotátmenetek
-

State (UML)

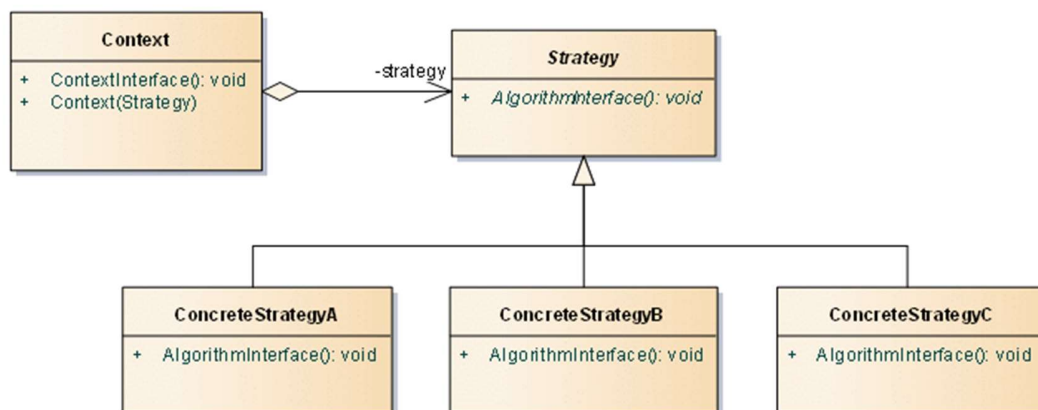
State tulajdonságok

- Elágazások kiváltására
  - Az állapotátmenetek táblázattal, UML állapotátmenet diagrammal írhatóak le
  - Állapottól függő viselkedés
-

Strategy

- "Define a family of algorithms, encapsulate each one, and make them interchangeable. Strategy lets the algorithm vary independently from clients that use it."
  - Több algoritmus, egy interfész, több implementáció - kliens cserélhetően használja ezeket
  - Futásidőben cserélhető algoritmus
  - JDK példa: rendezésnél Comparator, Comparable
-

Strategy (UML)

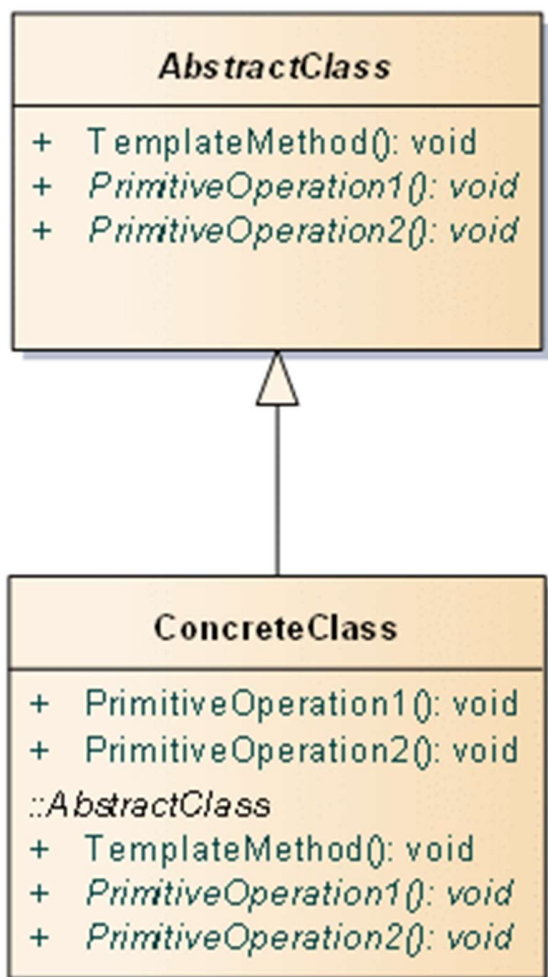
Strategy

Template method

- "Define the skeleton of an algorithm in an operation, deferring some steps to subclasses. Template Method lets subclasses redefine certain steps of an algorithm without changing the algorithm's structure."
- Definiált algoritmus, melynek nem minden része ismert
- Részfunkció absztraktként definiált
- Hook: a fejlesztő lehetőséget ad meg más fejlesztőknek a beavatkozásra
- Hollywood elv: ne hívj, majd én hívlak
- JDK példa: `java.io.InputStream`, `java.io.OutputStream`, `java.io.Reader` és `java.io.Writer`

Template method (UML)

Template method

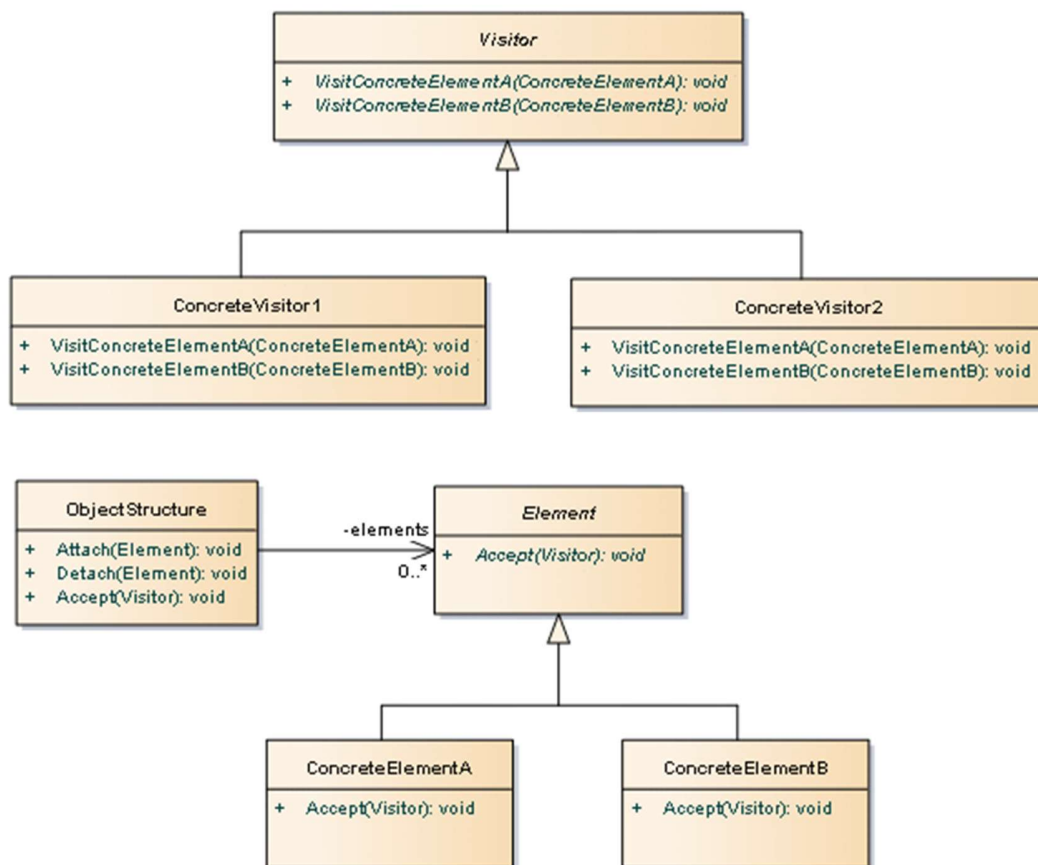
Template method tulajdonságok

- Absztrakt osztályban definiálunk egy algoritmust, melyek részei külön metódusban vannak, melyeket a leszármazottban átírhatjuk. Az ős csak egy vázat ad meg.
  - Interfészbe kiszervezni, különböző implementációk
-

Visitor

- "Represent an operation to be performed on the elements of an object structure. Visitor lets you define a new operation without changing the classes of the elements on which it operates."
  - Egy létező osztály családkunk és ezen különböző műveleteket akarunk elvégezni
  - Ezt a műveletet leválasztjuk az osztály család implementációjáról
  - Új műveletek könnyebben adhatóak hozzá, osztály család struktúra módosítás nélkül
  - Double dispatch
  - Statikus kötés
  - JDK példa: `java.nio.file.FileVisitor` és `SimpleFileVisitor`
-

Visitor (UML)

Visitor